

REVIZE SMĚRNICE O STANOVIŠTÍCH A SMĚRNICE O PTÁČÍCH

MICHAEL HOŠEK, JAN DUŠEK

EVROPSKÁ KOMISE SE V ROCE 2013 ROZHODLA PROVĚŘIT ÚČINNOST A ÚČELNOST SMĚRNICE O STANOVIŠTÍCH A SMĚRNICE O PTÁČÍCH A V PŘÍPADĚ, ŽE TO BUDE VHODNÉ, JE I AKTUALIZOVAT. JAK TENTO PROCES PROBÍHÁ A MĚL BY NÁS OCHRANÁŘE ZAJÍMAT?

Ing. MICHAEL HOŠEK

viz str. 9

Mgr. JAN DUŠEK

viz str. 5

JE REVIZE NUTNÁ?

Evropská komise schválila v roce 2012 „Regulatory Fitness and Performance Programme“ (REFIT), v rámci kterého různým způsobem reviduje legislativu Evropské unie. Směrnice o stanovištích a směrnice o ptáčích jsou podrobeny tzv. „Fitness Check“, který se skládá z jejich podrobné revize s cílem zjistit, zda v současném znění a výkladu slouží vhodně svému účelu. Nemá cenu si zastírat, že celý proces programu REFIT byl na politické zadání a pod tlakem obchodní lobby zahájen především proto, aby se umožnil vyšší růst ekonomiky (a pracovních míst), aniž by tomu dílčí sektorové politiky bránily. Na druhou stranu je třeba si také přiznat, že každý legislativní text v současném prostředí rychle stárne, a to jeho revizi opodstatňuje samo o sobě. Více než dvacet let staré směrnice si z tohoto pohledu o své otevření vlastně přímo říkají.

JSOU PRO NÁS SMĚRNICE DŮLEŽITÉ?

Směrnice o stanovištích byla schválena Radou Evropské unie v květnu 1992, tedy měsíc před konferencí OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiro a krátce po té, kdy byl přijat také český zákon o ochraně přírody a krajiny. Do naší legislativy byla směrnice o stanovištích transponována v roce 2004, tj. k datu vstupu ČR do EU.

Bohužel se rychle ztrácí povědomí o historických souvislostech a rolích hlavních hybatelů. Proto už si jen část odborné obce dnes vzpomene na to, jak ochrana přírody vypadala před vstupem do EU (lépe před zahájením příprav na vstup), a za co z dnešního stavu může přímo implementace směrnic. Proto si dovolueme několik hlavních milníků připomenout. Kromě samotné přípravy soustavy Natura 2000

nám implementace směrnic umožnila:

- 1) vytvoření a aktualizaci vrstvy mapování biotopů;
- 2) první opravdu souvislý sběr dat o vybraných druzích živočichů a rostlin na celém území státu;
- 3) založení Informačního systému ochrany přírody (ISOP) včetně s ním souvisejících aplikací, jako je např. Nálezová databáze ochrany přírody (NDOP);
- 4) zavedení konkrétních předmětů ochrany v chráněných územích;
- 5) zavedení hodnocení vlivu na Naturu 2000.

Díky vstupu do EU jsme si uhájili vytvoření všech výše uvedených výstupů, a to i když ne všechny byly vyloženy nezbytné. Tím se kvalita výkonu ochrany přírody logicky skokově zvýšila (stejně jako celé státní správy). Předtím bylo rozhodování spíše názorem vybraných odborníků, než věcné analýzy. Stav ochrany přírody, založený na separátních projektech, na vysoké vědomostní úrovni zkrátka nebyl.

Na druhou stranu může jistě leckdo namítat, že bychom se bez vybraných agend, jako je

Proces programu REFIT byl zahájen na politické zadání a pod tlakem obchodní lobby.

např. Natura 2000 nebo hodnocení vlivů na její lokality, jistě obešli. To je důležité téma, ke kterému se jistě vrátíme samostatně v některém z příštích čísel.

JAK REVIZE PROBÍHÁ?

Revize je založena na získání informací od zástupců všech významných zájmových skupin v členských státech EU. V první fázi, která právě probíhá, sbírá konsorcium firem, vybrané Evropskou komisí, důkazy o míře účinnosti směrnic. Do toho se na

základě přímého oslovení zapojují vybrané významné organizace na mezinárodní úrovni a členské státy (únor – březen 2015). Zde se od partnerů očekává věcnost, tj. názory vyjádřené na základě jasných důkazů s případnými návrhy. Následně bude zahájena elektronická konzultace s veřejností, do které se bude moci přihlásit a vyjádřit svůj názor každý (duben – červen 2015). Je zřejmé, že v tomto kroku se spíše než o relevantní informace bude jednat o různorodé názory širší veřejnosti.

V druhé polovině roku bude hodnocení finalizováno a Evropská komise zveřejní jeho výsledky společně s návrhem opatření v lednu až březnu 2016.

V České republice se první fáze procesu na základě oficiálního oslovení Evropskou komisí účastní Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Hospodářská komora ČR a nevládní organizace, zastoupené Zeleným kruhem ve spolupráci s Koalicí NNO pro Natura 2000. Kromě nich se několik dalších jednotlivců podílí na procesu především prostřednictvím mezinárodních organizací (EUROPARC Federation, IUCN).

Za zmínku stojí samostatná aktivita Evropské komise, která nad rámec oslovení všech členských států zahájila hlubší diskusi ve vybraných deseti státech: Estonsku, Francii, Maltě, Německu, Nizozemí, Polsku, Slovensku, Španělsku, Švédsku a Velké Británii.

JAKÝ ZAUJMOUT POSTOJ?

V první řadě je třeba si uvědomit, že směrnice ještě nebyly ani zdaleka naplněny. Může se zdát, že vyhlášením Natury 2000 (s „určitým“ časovým zpožděním) se úkol splnil. Jenže vyhlášení soustavy je v České republice stále nekompletní.

Jedině dlouhodobě stabilní a neměnná implementace zaručí dosažení vytčeného cíle.

A je to jen první krok, v podstatě věcně méně důležitý. Ten druhý, tj. efektivně lokality chránit, teprve začíná (u nás zatím poměrně formálně přijímáním souhrnných doporučených opatření pro jednotlivé lokality).

V tom, jak je či není proces úspěšný, hrají svou roli nejen členské státy a míra jejich schopností implementovat jednotlivá ustanovení, ale nepřehlédnutelně i Evropská komise. Ta v mnoha oblastech evidentně podcenila svou roli a příliš

často podléhala dalším tlakům. Nebyla tak schopna dostatečně řídit proces implementace v jednotlivých státech. O tom konečkonců svědčí i stále se táhnoucí finalizace soustavy Natura 2000, která byla dokončena jen v šesti státech z celkových dvaceti osmi.

I když lze na celém procesu implementace směrnic nalézt významné množství nedostatků nebo pro evropskou úroveň nutného zobecnění (které někteří odborníci také chápou jako nedostatek), jistě se

s pravděpodobným cílem umožnit jejich oslabení. Nevládní organizace proto hájí směrnice v zásadě v současném znění. Důvodem je především fakt, že jediné dlouhodobě stabilní a neměnná implementace zaručí dosažení vytčeného cíle. To však neznamená, že není co zlepšovat. K tomu však stačí důkladnější dodržování dílce směrnic, než jejich změna. Obdobně se za směrnice v současném znění postavila německá federální ministryně životního prostředí, stejně jako některé významné

*Jen díky ochraně evropsky významné lokality zde na Jizeře nebyl obnoven jez - komu to vadí?
Foto Jan Dušek*

jedná z hlediska dosavadních výsledků o výjimečný počin, který stojí za to podpořit. V případě kritiky doporučujeme jasně specifikovat příklady nedostatečnosti, ale zároveň i navrhnout řešení. Obecné názory a očekávání dle našeho názoru nebudou při vypořádání brány příliš vážně. Zároveň by měla být kritika konkrétních kroků objektivně mířena tam, kam si opravdu zaslouží. A proto je třeba si připomenout, že v celém procesu mají kromě členských států a Evropské komise své místo i nevládní či odborné organizace, případně nezávislí experti z akademické sféry.

JAKÝ BUDE PRAVDĚPODOBNÝ VÝSLEDEK?

Mezinárodní nevládní organizace se logicky obávají oslabení směrnic. Tyto obavy mj. vyplývají z prohlášení nového šéfa Evropské komise o potřebě jejich revize

soukromé firmy (např. těžební společnosti). Ti všichni oceňují dlouhodobou konzistenci jejich implementace, považují je za úspěšné a upozorňují, že jakákoliv změna (včetně oslabení) by mohla negativně ovlivnit rozvojové plány v EU. Postoj našeho Ministerstva životního prostředí nám bohužel není zatím znám.

Situace tedy není tak černobílá, jak by se mohlo zdát, a prostá obrana současného stavu je jen naivní představou. Aktuální stav je totiž zjevně jen obrazem začátku dlouhodobého procesu, pro který směrnice představují kvalitní základ. Věcnost v rámci procesu Fitness Check zatím našťstí hraje prim.

V případě zájmu o účast na celém procesu doporučujeme vaši pozornost [oficiální informace](#) Evropské komise.